

Souhrn významných událostí ze světa práva

Vyšší odvody OSVČ a další daňové změny od nového roku | Minimální mzda v roce 2026 automaticky vzrostla | Novela trestního zákoníku zpřísňuje postih propagace komunismu, vyvolala protest | Z věznic propuštěno přes 300 odsouzených neplatičů alimentů díky změně zákona | Soudní dvůr EU: státy musí uznávat zahraniční sňatky stejnopohlavních párů | Česká vláda odmítá migrační pakt EU a nepřijme nové emisní povolenky | Minimální mzda v roce 2026 automaticky vzrostla

Vyšší odvody OSVČ a další daňové změny od nového roku

S účinností od 1. ledna 2026 dochází ke zvýšení minimálních odvodů pro osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) na sociální a zdravotní pojištění. Vyměřovací základ stoupá z 35 % na 40 % průměrné mzdy, což představuje navýšení měsíčních plateb OSVČ o 1124 Kč. Vláda Andreje Babiše (ANO) však avizuje, že toto zvýšení v lednu ve Sněmovně zruší, takže by živnostníci mohli přeplatky dostat zpět. Mezi další novoroční daňové novinky patří zrušení limitu 40 milionů Kč pro daňové osvobození při prodeji cenných papírů či podílů ve firmách (při splnění časového testu) a nová povinnost zaměstnavatelů v rizikových profesích přispívat 4 % na penzijní spoření zaměstnancům. Současně se zvyšuje hranice příjmu u dohody o provedení práce, do níž se neodvádí pojištění – nově až 11 999 Kč měsíčně. Malé firmy také získávají úlevu díky novele zákona o účetnictví, jež ruší povinnost auditu pro podniky do 50 zaměstnanců s obratem do 240 milionů Kč.

Minimální mzda v roce 2026 automaticky vzrostla

Od 1. ledna 2026 se podle zákonného valorizačního mechanismu zvýšila minimální mzda o 1600 Kč na 22 400 Kč měsíčně. Hodinová sazba při 40hodinovém týdnu činí nově 134,40 Kč. Navýšení vychází z modelu, který od roku 2024 zakotvuje zákoník práce – minimální mzda se pravidelně upravuje podle predikce růstu průměrné mzdy, aby do roku 2029 dosáhla 47 % průměrné mzdy. Díky této předvídatelné valorizaci znají zaměstnanci i zaměstnavatelé novou výši minimální mzdy s předstihem a mohou tomu přizpůsobit mzdové plány. Zvýšení minimální mzdy ovlivňuje i navazující hodnoty, jako zaručené mzdy pro jednotlivé kategorie prací či některé dávky, které se od ní odvozují.

Dálniční známky zdražují, roční poplatek nově 2570 Kč

Roční elektronická dálniční známka bude od ledna 2026 stát 2570 Kč, což je o 130 Kč více než dosud. Od 1. ledna 2026 se zvýšily ceny všech typů dálničních kupónů. Roční elektronická dálniční známka zdražila ze 2440 Kč na 2570 Kč (tj. o 130 Kč více než v roce 2025). Podražily i krátkodobé varianty: třicetidenní kupón stojí nově 480 Kč (dříve 460 Kč) a desetidenní 300 Kč (dříve 290 Kč). Zaveden byl také jednodenní kupón za 230 Kč. Změna cen vyplývá z valorizačního schématu platného od roku 2025, které kombinuje míru inflace a nárůst dálniční sítě – tyto hodnoty určily procentuální zvýšení, aplikované na loňské ceny. Ministerstvo dopravy očekává, že vyšší poplatky přinesou v roce 2026 přibližně o 1 miliardu Kč více do Státního fondu dopravní infrastruktury na výstavbu a údržbu dálnic než v předchozím roce.

Novela trestního zákoníku zpřísňuje postih propagace komunismu, vyvolala protest

S účinností od 1. ledna vstoupila v platnost změna trestního zákoníku, která rozšiřuje ustanovení o založení, propagaci či podpoře hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka. Vedle nacistických a rasistických hnutí je výslovně jmenováno také komunistické hnutí. Za propagaci takových ideologií, případně za hlásání rasové či třídní zášti, hrozí podle nového paragrafu až pětileté vězení. Kontroverzní úpravu prosadila v létě odcházející koaliční vláda Petra Fialy a naráží na odpor levicových uskupení. Na Silvestra proti ní před budovou Ministerstva spravedlnosti demonstrovalo asi 50 lidí z řad Mladých sociálních demokratů a dalších levicových organizací. Kritizovali vágní formulaci nového ustanovení jako údajně protiústavní a žádali nového ministra spravedlnosti Jeronýma Tejce (za ANO) o iniciování změny zákona. Zástupci protestu varovali, že paragraf by mohl být zneužit k postihování levicového smýšlení obecně, a apelovali, aby se trestalo pouze prokazatelné propagování totalitních, nehumánních praktik, nikoli běžné levicové názory.

Z věznic propuštěno přes 300 odsouzených neplatičů alimentů díky změně zákona

Od 1. ledna 2026 nabyla účinnosti novela trestního zákoníku, na jejímž základě byly z českých věznic propuštěny stovky odsouzených za méně závažné trestné činy. Praha – Novoroční úprava trestního zákoníku výrazně zmírnila postih trestného činu zanedbání povinné výživy, což vedlo k masivnímu propouštění odsouzených z výkonu trestu. Hned 1. ledna opustilo brány českých věznic celkem 309 lidí. Z toho u 303 osob soudy rozhodly o propuštění, neboť jejich nepodmíněné tresty za neplacení alimentů pozbyly smyslu – nově je totiž jako trestné ponecháno pouze takové neplacení výživného, jímž rodič vystaví dítě nebezpečí nouze. U zbývajících šesti propuštěných šlo o drobné drogové delikty, kde novela zkrátila délky trestů. Soudy začaly rozhodnutí o propuštění vydávat postupně během dne a Vězeňská služba ČR koordinovala jejich hladký průběh. Nový ministr spravedlnosti Jeroným Tejc označil krok předchozí vlády, která částečnou dekriminalizaci alimentů prosadila, za chybný a avizoval, že koalice ANO, SPD a Motoristů v budoucnu navrhne plnou trestnost neplacení výživného do zákona vrátit. Propuštěným vzkázal, aby se o své děti řádně starali, jinak bude postih opět zpřísněn.

Jednodušší rozvody a změny v péči o děti: účinnost „rozvodové novely“

Od 1. ledna 2026 platí rozsáhlá novela občanského zákoníku zaměřená na zrychlení a zjednodušení rozvodových řízení a úpravu péče o nezletilé děti z rozvedených manželství. Nově se zavádí tzv. smluvený rozvod – pokud se manželé dohodnou a mají vyřešené poměry k dětem, může soud manželství rozvést v jediném spojeném řízení bez nutnosti zjišťovat příčiny rozvratu. Ruší se tak obecný požadavek na dokazování důvodů rozvodu, což šetří čas i emoce. Zásadní novinkou je také sloučení rozvodového a opatrovnického řízení: při rozvodu manželů s nezletilými dětmi bude soud rozhodovat o rozvodu i o péči o děti v rámci jednoho procesu. Pokud rodiče dospějí k dohodě, soud schválí, že dítě nadále zůstává v péči obou (bez určení přesného poměru péče) a rozhodne jen o jejich případné dohodě o výživném. Odpadá povinné ustanovování kolizního opatrovníka (OSPOD) v dohodnutých případech – dítě již nemusí mít zástupce, pokud soud neshledá střet zájmů mezi rodiči a potomkem. Novela také ruší formální rozlišování druhů péče (společná, střídavá, výlučná); zákon nově předpokládá, že i po rozvodu mají o dítě pečovat oba rodiče, přičemž soud pouze určí rozsah péče každého z nich, pokud se nedomluví. V návaznosti na to mohou soudy nově vyměřit výživné i při společné péči, pokud se na tom rodiče dohodnou. Součástí „rozvodového balíčku“ je i deklarace povinnosti vychovávat děti bez tělesných trestů – zákon výslovně zakazuje fyzické tresty dětí, byť jejich porušení není přímo sankcionováno.

Lex Anička: větší ochrana obětí trestných činů a vzdělávání soudců

Začátkem roku nabyla účinnosti novela zákona o soudech a soudcích, mediálně známá jako „lex Anička“, která posiluje práva obětí trestných činů. Nově se výrazně navyšuje státní pomoc obětem – finance pro odškodnění i podpora specializovaných neziskových organizací budou navázány na průměrnou mzdu a pravidelně valorizovány. Obětem se tak dostane vyšších a automaticky zvyšovaných jednorázových peněžitých pomoci. Zároveň novela reaguje na kritizované pochybení justice v případě podmíněného trestu za znásilňování nezletilé („případ Anička“) zavedením povinného vzdělávání soudců v citlivé agendě ochrany obětí. Soudcům se upravují vzdělávací plány – mají nově absolvovat specializovaná školení zaměřená např. na sexualizované násilí a traumatizaci, aby zlepšili přístup k obětem a předešli nepřiměřeně mírným trestům. Novela dále prodlužuje promlčecí lhůtu pro kárná provinění soudců a státních zástupců z tří na pět let, aby bylo možné déle postihovat případná pochybení v jejich činnosti.

Zákaz dlouhodobého uvazování psů: novela na ochranu zvířat

Od ledna vstoupila v platnost novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, která zakazuje držet psy dlouhodobě uvázané na řetězu či provaze. Cílem nové úpravy je rozšířit ochranu zvířat před týráním a zlepšit jejich životní podmínky. Dosud bylo běžné ponechávat hlídací psy trvale uvázané u boudy, což jim způsobuje fyzické i psychické strádání – zvíře má omezený pohyb, chybí mu pravidelná socializace a může trpět zraněními způsobenými obojkem nebo náhlým škubnutím řetězu. Nová úprava tuto praxi celoplošně zakazuje. Zákaz uvazování se zavádí postupně: pro štěňata narozená v roce 2025 platil už od dubna, pro všechny ostatní psy začíná platit od 1. ledna 2026, čímž chovatelé dostali čas se novým pravidlům přizpůsobit. Porušení zákazu může být postihováno jako přestupek proti zákonu na ochranu zvířat, s možností uložit chovateli pokutu a odebrat týrané zvíře. Veterinární správa i ochránci zvířat si od novely slibují zlepšení podmínek tisíců psů dosud držených na nevhodných úvazech.

Nový zbrojní zákon: digitální průkaz a méně kategorií zbraní

K 1. lednu 2026 nabyl účinnosti nový zákon o zbraních a střelivu, který modernizuje zbraňovou legislativu. Dosavadní papírový zbrojní průkaz je nahrazen elektronickým „zbrojním oprávněním“, plně evidovaným v Centrálním registru zbraní. Držitelé zbraní přejdou na digitální doklad – fyzické průkazy i průkazy zbraně přestávají platit a veškerá agenda se přesouvá do online systému. Nový zákon také zjednodušuje členění oprávnění: namísto dosavadních pěti skupin zbrojních průkazů zavádí pouze dvě hlavní kategorie. Již v průběhu loňska vešla v platnost první část změn, podle níž musí obchodníci se zbraněmi hlásit policii podezřelé nákupy zbraní a střeliva (např. pokud zákazník nakupuje bez patřičného oprávnění či se chová zmateně nebo nervózně). Novinkou je také propojení evidencí tak, aby lékaři měli informaci, zda jejich pacient je držitelem zbrojního oprávnění – policie tak získá zprávy o závažných změnách zdravotního stavu u ozbrojených osob a může včas zasáhnout. Celkově má nový zbraňový zákon zvýšit přehlednost a bezpečnost: zjednoduší administrativu pro legální střelce, ale zároveň posílí kontrolu nad neobvyklými nákupy a zdravotní způsobilostí držitelů zbraní.

Zákon o podpoře v bydlení: prevence ztráty bydlení a garance pro pronajímatele

Od 1. ledna se začíná uplatňovat nový zákon o podpoře v bytové nouzi, který má pomoci lidem ohroženým ztrátou bydlení. V rámci této legislativy vznikne síť 115 kontaktních míst po celé republice – tato centra budou poskytovat ohroženým jednotlivcům a rodinám sociální poradenství a prevenci, aby předcházela jejich pádu do bezdomovectví. Zákon rovněž zavádí dobrovolný garanční fond na podporu pronajímání bytů lidem v bytové nouzi: stát či obce

mohou poskytnout soukromým majitelům bytů garance za případné škody či výpadky nájemného. Tím se má zvýšit ochota pronajímat byt i klientům s nejistou sociální situací. Součástí balíčku je také finanční příspěvek obcím, které vyčlení své byty pro účely sociálního bydlení – obce dostanou dotace na správu těchto bytů. Nárok na pomoc budou mít domácnosti s příjmem do 1,43násobku životního minima; zákon tak cílí na nejohroženější skupiny, které dosud propadaly sítím podpor. Opatření reaguje na narůstající počet lidí ohrožených ztrátou bydlení a doplňuje existující sociální dávky (příspěvek na bydlení apod.) o aktivní prevenci bezdomovectví.

Změny volebních zákonů: pevné termíny voleb a nové senátní lístky

Od nového roku platí novela volebních předpisů, která mimo jiné stanovuje pevné termíny některých voleb. Krajské, senátní a komunální volby se budou napříště konat vždy na konci prvního říjnového týdne daného roku. Tento krok má zabránit posouvání voleb do období letních prázdnin, což dříve hrozilo a mohlo negativně ovlivnit volební účast. Novela rovněž zavádí změnu ve způsobu hlasování v senátních volbách: místo dosavadní sady lístků pro každého kandidáta zvlášť dostane volič jediný hlasovací lístek se seznamem kandidátů, na němž označí svého vybraného uchazeče. Tento systém zjednoduší hlasování a sníží množství tištěných lístků. Změny se týkají i prezidentských voleb do budoucna – od příští volby hlavy státu (v roce 2028) bude možné sbírat podpisy občanů na podporu kandidatury také elektronicky přes internet. Navíc platí nové pravidlo, že každý poslanec nebo senátor smí svým podpisem nově podpořit pouze jednoho kandidáta na prezidenta (dosud mohl jeden zákonodárce navrhnout více kandidátů). Tyto úpravy mají zvýšit transparentnost nominací a usnadnit kandidátům oslovování voličů v digitální době.

Soudní dvůr EU: státy musí uznávat zahraniční sňatky stejnopohlavních párů

Do legislativní debaty na konci roku 2025 zásadně promluvil Evropský soudní dvůr svým průlomovým rozsudkem v oblasti rodinného práva. Unijní soud rozhodl, že členské státy Evropské unie musejí uznávat manželství stejnopohlavních párů uzavřená v jiném členském státě, i pokud jejich vlastní právní řád takové sňatky neumožňuje. Případ, který k rozhodnutí vedl, se týkal polského homosexuálního páru oddaného v Německu – polské úřady odmítly jejich manželství zapsat do matriky s odkazem na ústavní definici manželství jako svazku muže a ženy. Soudní dvůr EU však konstatoval, že takový postup porušuje svobodu pohybu v rámci EU a právo na respektování soukromého a rodinného života. Rozsudek má bezprostřední dopad i na českou praxi. Dosud české matriční úřady zvykly registrovat zahraniční manželství osob stejného pohlaví pouze jako registrované partnerství „na roveň manželství“. Nyní však bude Česká republika muset takový sňatek uznat jako plnohodnotné manželství se všemi právními důsledky. Ignorování judikátu by ČR vystavilo riziku infringementu (řízení pro porušení unijního práva). Přestože česká vláda Andreje Babiše v programovém prohlášení nepočítá s otevřením institutu manželství pro stejnopohlavní páry, evropský právní rámec vytváří tlak na další posun v této oblasti.

Soudní dvůr EU potvrdil porušení principů právního státu v Polsku

Evropská unie řeší pokračující krizi právního státu v Polsku. Soudní dvůr EU 18. prosince rozhodl, že polský Ústavní tribunál (ústavní soud) není nezávislý ani nestranný a že Polsko tím porušilo své povinnosti plynoucí z unijního práva. Důvodem verdiktu jsou kontroverzní jmenování několika soudců a předsedkyně tribunálu v roce 2015–2016, která vedla k politickému ovládnutí této instituce vládnoucí stranou Právo a spravedlnost (PiS). Lucemburský soud plně vyhověl žalobě Evropské komise – vůbec poprvé v historii konstatoval, že orgán soudní moci členského státu nespĺňuje požadavky na nezávislost dané evropským právem. Rozsudek zdůraznil, že se žádná země nemůže odvolávat na svou „ústavní identitu“, aby se vyhnula dodržování společných hodnot EU, jako je vláda práva

a nezávislost soudnictví. Teoreticky by takový verdikt měl přimět Polsko k obnovení nestrannosti ústavního soudu – polská vláda v čele s opoziční Občanskou platformou rozsudek uvítala a hodlá provést reformy. Ovšem stávající prezident Andrzej Duda (blízký PiS) další změny blokuje, takže praktické důsledky zatím zůstávají nejisté. Kauza potvrzuje sílící roli unijních institucí při vymáhání principů právního státu napříč členskými zeměmi.

Česká vláda odmítá migrační pakt EU a nepřijme nové emisní povolenky

Nově ustavená vláda Andreje Babiše (ANO) se vymezila vůči klíčovým evropským iniciativám v oblasti migrace a klimatu. Na svém prvním prosincovém zasedání kabinet jednomyslně odmítl současnou podobu připravovaného Paktu EU o migraci a azylu. Česko zejména nesouhlasí s mechanismem povinné solidarity při přerozdělování žadatelů o azyl a nechce se účastnit trvalých relokací uprchlíků. Vláda deklarovala politiku „nulové tolerance nelegální migrace“ a hodlá v dalších jednáních prosazovat přísnější návratovou politiku a zřizování azylových center mimo území EU. Současně česká vláda rozhodla, že do národního práva nepřevzme nově schválený evropský systém emisních povolenek pro budovy a dopravu (tzv. ETS 2). Podle premiéra Babiše by rozšíření povolenek výrazně finančně zatížilo české občany – analýzy uvádějí dopad v řádu stovek miliard korun v letech 2027–2032. Česká republika proto využije všechny možnosti, jak se zapojení do tohoto systému vyhnout, a bude na půdě EU usilovat o změnu dané směrnice. Dále se vláda vyslovila pro úpravu některých domácích zákonů: podpořila poslanecké návrhy na zmrazení platů politiků a na využití části zisku VZP ve prospěch menších zdravotních pojišťoven. Souhlasila také s návrhem novely stavebního zákona, která má napravit problémy způsobené předchozí nevydařenou rekodifikací stavebního práva. Tyto kroky signalizují záměr nové vlády více bránit národní zájmy v evropských otázkách a zároveň rychle reagovat na vnitrostátní legislativní výzvy.